

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до організації самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«ПРОФЕСІЙНА РИТОРИКА»

*(для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
всіх спеціальностей)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2024

Методичні рекомендації до організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Професійна риторика» (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх спеціальностей) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. А. М. Приходько. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2024. – 13 с.

Укладач канд. пед. наук, доц. А. М. Приходько

Рецензент

О. О. Телєжкіна, доктор філологічних наук, доцент кафедри психології, педагогіки та мовної підготовки Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою психології, педагогіки та мовної підготовки, протокол № 2 від 20 вересня 2021 року

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ І РОЗПОДІЛ ЧАСУ.....	5
СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ І РОЗПОДІЛ БАЛІВ.....	6
МОДУЛЬ 1 ПРОФЕСІЙНА РИТОРИКА.....	7
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 РИТОРИКА У ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ..	7
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 НАУКОВА РИТОРИКА.....	10
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 МИСТЕЦТВО ЕФЕКТИВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ.....	11

ВСТУП

Методичні рекомендації до організації самостійної роботи «Професійна риторика» призначено для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання всіх спеціальностей.

Основна мета – практичне оволодіння ефективними риторичними прийомами, мистецтвом аргументації та красномовства, формування у студентів здатності здійснювати комунікацію в різних жанрах ораторського мистецтва для успішної майбутньої професійної діяльності.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ І РОЗПОДІЛ ЧАСУ

Змістові модулі	Кількість годин				
	усього	лек.	практ.	лаб.	сам. роб.
МОДУЛЬ (семестр)	120	17	34	–	69
Змістовий модуль 1	45	8	16	–	21
Змістовий модуль 2	30	6	8	–	16
Змістовий модуль 3	30	3	10	–	17
Підсумковий контроль	15	–	–	–	15

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ І РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Змістові модулі	Максимальна кількість балів			
	усього	практ.	лаб.	сам. роб.
МОДУЛЬ (семестр)	100	50	–	20
Змістовий модуль 1	25	20	–	5
Змістовий модуль 2	25	20	–	5
Змістовий модуль 3	20	15	–	5
Індивідуальне завдання	–	–	–	–
Підсумковий контроль	30	–	–	–

МОДУЛЬ 1 ПРОФЕСІЙНА РИТОРИКА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 РИТОРИКА У ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ

ТЕМА 1.1 МИСТЕЦТВО КРАСНОМОВСТВА І КОМУНІКАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ

Питання для самоперевірки

1. Роль живого слова у суспільному житті.
2. Розкрийте сутність та зміст понять «класична (академічна) риторика», «красномовство», «ораторське мистецтво».
3. Риторика як наука і мистецтво. Предмет, історичні витoki та розвиток риторики.
4. Розвиток риторики в Україні.
5. Неориторика і мистецтво мовного впливу. Сучасний стан риторики. Головні напрями неориторики: аргументативна риторика та лінгвістична риторика. Семіотичний характер неориторики (учення Ч. С. Пірса, Ч. У. Морріса, Ф. де Сосюра, Р. Якобсона). Загальна характеристика лінгвістичної риторики (концепції Р. Барта, У. Еко та науковців львівської школи). Специфіка аргументативної риторики.
6. Комунікативна діяльність сучасного фахівця: загальні засади.
7. Сутність та зміст понять «професійна риторика», «професійне спілкування», «ділове спілкування», «ділова комунікація», «професійна комунікація».
8. Жанри професійної риторики.

Література

1. Абрамович С. Д. Риторика : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарькова. – Львів : Світ, 2001. – 240 с.
2. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні : підручник / Н. Ю. Бутенко. – Вид. 2-ге, без змін. – Київ : КНЕУ, 2006. – 384 с.
3. Вандишев В. М. Риторика: екскурс в історію вчень і понять : навч. посіб. / В. М. Вандишев. – Київ : Кондор, 2006. – 264 с.
4. Онуфрієнко Г. С. Риторика : навч. посіб. / Г. С. Онуфрієнко. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. – 592 с.
5. Олійник О. Б. Сучасна ділова риторика : навч. посіб. / О. Б. Олійник. – Київ : Кондор, 2010. – 166 с.
6. Сагач Г. М. Вибрані твори : в 5 т. Т. 3. Ділова риторика: «Добротословіє» / Г. М. Сагач. – Рівне : ППДМ, 2006. – 320 с.

ТЕМА 1.2 ОРАТОРСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ ФАХІВЦЯ

Питання для самоперевірки

1. Ораторська майстерність у контексті професійній діяльності фахівця за предметом праці «людина – людина», «людина – техніка».
2. Предмет і закони ораторської майстерності.
3. Стратегія і тактика оратора, способи і прийоми.
4. Культура і техніка мовлення оратора.
5. Мовні типи оратора. Індивідуальний ораторський стиль.
6. Риторичний тренінг: види, актуальність.

Література

1. Абрамович С. Д. Риторика : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чикарькова. – Львів : Світ, 2001. – 240 с.
2. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні : підручник / Н. Ю. Бутенко. – Вид. 2-ге, без змін. – Київ : КНЕУ, 2006. – 384 с.
3. Кубрак О. Етика ділового та повсякденного спілкування / О. Кубрак. – Київ, 2002. – 288 с.
4. Медвідь А. М. Ораторське мистецтво правників / А. М. Медвідь, Ф. М. Медвідь. – Київ, 2005. – 336 с.
5. Онуфрієнко Г. С. Риторика: навч. посіб. / Г. С. Онуфрієнко. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. – 592 с.
6. Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: навч. посіб. / О. Б. Олійник. – Київ : Кондор, 2010. – 181 с.
7. Сагач Г. М. Ділова риторика: мистецтво риторичної комунікації : навч. посіб. / Г. М. Сагач ; Міжнар. акад. фундамент. основ буття, Київ. ін-т соц. та культ. зв'язків ім. святої рівноапостол. княгині Ольги. – Київ : Зоря, 2003. – 255 с.

ТЕМА 1.3 ПРОФЕСІЙНА НЕВЕРБАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ

Питання для самоперевірки

1. Розкрийте сутність та зміст понять «невербальна комунікація», «професійна невербальна комунікація».
2. Складові невербальної комунікації (жести, пози, міміка, вираз обличчя та контакт очей).

3. Функції невербальної комунікації.
4. З'ясуйте особливості професійної невербальної комунікації.
5. Доведіть значення конгруентності слів і жестів в успішній професійній невербальній комунікації.
6. Національні особливості невербальних засобів спілкування.

Література

1. Абрамович С. Д. Риторика : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарькова. – Львів : Світ, 2001. – 240 с.
2. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні : підручник / Н. Ю. Бутенко. – Вид. 2-ге, без змін. – Київ : КНЕУ, 2006. – 384 с.
3. Ковалинська І. В. Невербальна комунікація / І. В. Ковалинська. – Київ : Освіта України, 2014. – 289 с.
4. Онуфрієнко Г. С. Риторика : навч. посіб. / Г. С. Онуфрієнко. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. – 592 с.
5. Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності : навч. посіб. / О. Б. Олійник. – Київ : Кондор, 2010. – 181 с.
6. Сагач Г. М. Риторика / Г. М. Сагач. – Київ, 2000. – 276 с.

ТЕМА 1.4 ПУБЛІЧНИЙ ВИСТУП У ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ

Питання для самоперевірки

1. Роль і місце публічних виступів у професійному спілкуванні.
2. Алгоритм підготовки ораторської промови.
3. Архітектоніка публічного виступу.
4. Особливості підготовки промови залежно від її різновиду (урочиста, інформаційна, надихаюча, з метою переконання тощо).

Література

1. Абрамович С. Д. Риторика : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарькова. – Львів : Світ, 2001. – 240 с.
2. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні : підручник / Н. Ю. Бутенко. – Вид. 2-ге, без змін. – Київ : КНЕУ, 2006. – 384 с.
3. Онуфрієнко Г. С. Риторика: навч. посіб. / Г. С. Онуфрієнко. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. – 592 с.

4. Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності : навч. посіб. / О. Б. Олійник. – Київ : Кондор, 2010. – 181 с.

5. Сагач Г. М. Риторика / Г. М. Сагач. – Київ, 2000. – 276 с.

Завдання до самостійної роботи №1. Аналіз промов відомих ораторів (за планом) (виконане завдання).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 НАУКОВА РИТОРИКА

ТЕМА 2.1 АКАДЕМІЧНЕ КРАСНОМОВСТВО ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦЯ

Питання для самоперевірки

1. Академічне красномовство як складова професійно-комунікативної компетентності фахівця.

2. Академічне красномовство як ораторська діяльність науковця.

3. З'ясуйте значення поняття «мова науки».

Література

1. Абрамович С. Д. Риторика : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарькова. – Львів : Світ, 2001. – 240 с.

2. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні : підручник / Н. Ю. Бутенко. – Вид. 2-ге, без змін. – Київ : КНЕУ, 2006. – 384 с.

3. Онуфрієнко Г. С. Риторика : навч. посіб. / Г. С. Онуфрієнко. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. – 592 с.

4. Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності : навч. посіб. / О. Б. Олійник. – Київ : Кондор, 2010. – 181 с.

5. Сагач Г. М. Риторика / Г. М. Сагач. – Київ, 2000. – 276 с.

ТЕМА 2.2 РИТОРИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ТА ЗАХИСТУ НАУКОВИХ РОБІТ РІЗНИХ ЖАНРІВ

Питання для самоперевірки

1. Презентація та захист результатів наукової роботи: основні положення.

2. Наукова дискусія: етапи підготовки та проведення.

3. Особливості виступу на семінарських заняттях, конференціях, колоквиумах.

4. Наукова онлайн- і офлайн-комунікація: спільне та відмінне.

Література

1. Олійник О. Б. Сучасна ділова риторика : навч. посіб. / О. Б. Олійник. – Київ : Кондор, 2018. – 166 с.

2. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник / С. В. Шевчук. – 2-ге вид., виправ. і доповн. – Київ : Алерта, 2011. – 696 с.

3. Макович Х. Я. Словник термінів і понять з риторики / Х. Я. Макович, Л. О. Вербицька, Н. О. Капітан. – Львів, 2016. – 140 с.

Завдання до самостійної роботи №2. Повідомлення «Ресурси і платформи для проведення наукової онлайн-комунікації» (усний звіт).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ З МИСТЕЦТВО ЕФЕКТИВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

ТЕМА 3.1 ПРОДУКТИВНЕ ТА МАНІПУЛЯТИВНЕ СПІЛКУВАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

Питання для самоперевірки

1. Еристика, рабулістика, чорна риторика у професійній комунікації.
2. Комунікативні стратегії і тактики.
3. Технології продуктивного спілкування.
4. Сугестивні технології маніпулятивного впливу.
5. Маніпуляції та контрманіпуляції у професійному спілкуванні.

Література

1. Олійник О. Б. Сучасна ділова риторика : навч. посіб. / О. Б. Олійник. – Київ : Кондор, 2018. – 166 с.

2. Онуфрієнко Г. С. Риторика : навч. посіб. / Г. С. Онуфрієнко. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. – 592 с.

3. Євдокимова Н. О. Дорога змін: ефективне спілкування у кризових умовах життя : посібник із психології для «чайників» / Н. О. Євдокимова, В. Л. Зливков, С. О. Лукомська. – Миколаїв, 2016. – 116 с.

ТЕМА 3.2 ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА

Питання для самоперевірки

1. Стилi професійного спілкування. Абстрактні типи поведінки людей у спілкуванні.
2. Бар'єри у професійній комунікації.
3. Корпоративна етика. Корпоративні кодекси.
4. Самопрезентація як складова професійного іміджу.
5. Основні види і тактики поведінки у вирішенні професійних конфліктних ситуацій.

Література

1. Олійник О. Б. Сучасна ділова риторика : навч. посіб. / О. Б. Олійник. – Київ : Кондор, 2018. – 166 с.
2. Онуфрієнко Г. С. Риторика : навч. посіб. / Г. С. Онуфрієнко. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. – 592 с.
3. Етика ділових відносин : навч. посіб. / О. Й. Лесько, М. Д. Прищак, О. Б. Залюбівська та ін. – Вінниця : ВНТУ, 2011. – 309 с.

Завдання до самостійної роботи №3. Повідомлення «Роль самопрезентації у професійній комунікації» (усний звіт). Аналіз кодексу корпоративної етики (за вибором) (усний звіт).

Електронне навчальне видання

Методичні рекомендації
до організації самостійної роботи з навчальної дисципліни

«ПРОФЕСІЙНА РИТОРИКА»

*(для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
всіх спеціальностей)*

Укладач **ПРИХОДЬКО** Альона Михайлівна

Відповідальний за випуск *О. О. Жигло*

Редактор *О. А. Норик*

Комп'ютерне верстання *Є. Г. Панова*

План 2023, поз. 383М

Підп. до друку 19.09.2024. Формат 60 × 84/16.

Ум. друк. арк. 0,8.

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Чорноглазівська (Маршала Бажанова), 17, Харків, 61002.

Електронна адреса: office@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 5328 від 11.04.2017.